

клас» для студентів психолого-педагогічного факультету зі спеціальності 6.010100 «Педагогіка і методика середньої освіти. Музика» / Укл. Н. М. Буць. Полтава, 2007. 24 с.

2. Головець В. Музичне життя Полтави наприкінці XIX ст. – у першій половині XX ст. *Рідний край: Альманах*, 2000. № 2 (№ 3). С.112–120.

3. Литвиненко А. І. Інструментальне виконавство Полтавщини другої половини XIX – початку XX століття (до проблеми становлення регіональної музичної культури). *Мистецтвознавчі аспекти славістики: Наукові записки культурологічного семінару*. Вип. 2. Київ: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського, 2002. С. 81–89.

4. Литвиненко А. І. Культурно-мистецьке життя Полтавщини середини XIX – початку XX ст. у дзеркалі періодики. *Студії мистецтвознавчі*. № 2 (22). С. 7–11.

5. Лобач О. О. Т. Г. Шевченко. Зародження мистецької освіти на Полтавщині. Музичне краєзнавство Полтавщини: від витоків до сьогодення. Укладачі: Лобач О. О., канд. пед. наук, доцент кафедри музики Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка; Халецька Л. Л., методист Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені М. В. Остроградського. Полтава: ПОППО, 2009. С. 131–139.

УДК 373.5.015.31:111.852:784.1

Ірина Лахтадир,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
психолого-педагогічного факультету
спеціальності 014.013 Середня освіта (музичне мистецтво)
(Науковий керівник: ст. викл. **Яковлев В. П.**)

ХОРОВИЙ СПІВ У ПОЗАКЛАСНІЙ ВИХОВНІЙ РОБОТІ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюється особливості організації роботи з організації хорового співу з учнями в умовах закладу загальної середньої освіти. Стверджується, що музична діяльність має свою специфіку, яка передбачає організацію ансамблю школярів, розширення його репертуару, використання різних засобів популяризації такого виду діяльності.

Ключові слова: хор, хоровий спів, хорова освіта, навчальні дії, шкільний ансамбль.

На етапі розвитку суспільства дедалі більше усвідомлюється важливість гуманітарної сфери освіти, проголошується пріоритет культурних цінностей, орієнтація на духовно-моральний розвиток особистості, емоційно-творче ставлення до світу. Велика роль у розвитку духовної культури підрастаючого покоління відводиться

установам додаткової освіти, покликаним прилучати дітей до естетичних цінностей, розвивати творчі здібності, формувати позитивні аксіологічні орієнтири. образи розмаїття життєвих явищ і в такий спосіб сприяє художньому пізнанню світу. Музична діяльність відрізняється особливою специфікою та передбачає наявність цілого ряду якостей, необхідних для її здійснення: природних музичних задатків, емоційної чуйності та сприйнятливості, розвиненої психомоторної сфери та ін.

У статті висвітлюються значення хорового співу як засобу виховання в поза навчальній діяльності сучасних закладів загальної середньої освіти.

Хоровий спів – один із видів хорової колективної виконавської діяльності. Воно сприяє розвитку співочої культури дітей, їх загальному та музичному розвитку, вихованню духовного світу, становлення їхнього світогляду, формуванню майбутньої особистості [1, с. 150]. Вирішення завдань музичного виховання можливе лише за умови досягнення дітьми художнього виконання музичного твору. Виразне виконання творів має бути емоційним, тому виразне виконання вимагає оволодіння правильними вокально-хоровими вміннями та навичками.

Сучасні наукові дослідження свідчать про те, що музичний розвиток надає незамінний вплив на загальний розвиток: формується емоційна сфера, удосконалюється мислення, дитина стає чуйною до краси в мистецтві та в житті, а відсутність повноцінних музично-естетичних вражень у дитинстві важко заповнити згодом [2, с. 312]. Заняття сприяють загальному творчому розвитку особистості, що, своєю чергою, виховує чуйність, художню уяву, образно-асоціативне мислення, активізує пам'ять, спостережливість, інтуїцію, формує внутрішній світ дитини.

Методи та прийоми, що використовуються в цій діяльності такі. Наочний метод: демонстрація та ілюстрація картин, показ відеоматеріалу, показ презентацій, прослуховування тематичної музики. Словесний метод: колективне читання, заучування напам'ять з дітьми старшого та середнього віку, твір казок, загадок, пісенок-співак тощо. Ігровий метод: ігри-драматизації, ігри-інсценування, дидактичні ігри, ігрові хороводи, ігри з використанням пісенного матеріалу, настільно-друкарські ігри [3, с. 423]. Здатність учнів самостійно успішно засвоювати нові знання, вміння та компетентності, забезпечується тим, що універсальні навчальні дії відкривають можливість широкої орієнтації учнів, – як у різних предметних галузях, так і в будові самої навчальної діяльності, включаючи усвідомлення її цільової спрямованості, ціннісно-смыслових та операційні характеристики. Тому досягнення «уміння

вчитися» передбачає повноцінне освоєння всіх компонентів навчальної діяльності, які включають: пізнавальні та навчальні мотиви, навчальну мету, навчальне завдання, навчальні дії та операції (орієнтування, перетворення матеріалу, контроль та оцінка) [4, с. 6–7].

Декламація ритмотексту має бути різною за силою звуку, за висотою, за темпом – залежно від розв’язуваних завдань та можливостей виконавців. Один і той самий текст можна зафарбувати різними емоціями – все залежить від фантазії дитини. Особливо корисні ці вправи для дітей із ще не встановленою координацією слуху та голосу. Головним же у вокальному мистецтві є зв’язні, плавні співи, для цього потрібно з самого початку прищеплювати навички протяжного співу. Все це залежить від того, наскільки правильно діти будуть користуватися диханням. Тренувати дихальні м’язи та робити дихальні вправи необхідно на кожному занятті. Вони добре організують органи дихання, сприяють фізичному тонусу організму, а також допомагають зосередити увагу дітей на вокальній роботі.

На виразне виконання твору впливає дикція. Під гарною дикцією мається на увазі чітка і ясна вимова, чисте звучання кожної голосної та згодної окремо, а також слів і фраз загалом. Для рівного звучання діти повинні прагнути зберігати високу позицію звуку протягом усього доступного діапазону. Для цього використовуються всілякі поспівки, а також пісні з низхідним рухом мелодії [5, с. 29]. Дуже велике значення у роботі над дикцією мають скоромовки. Рекомендується промовляти скоромовки в різному темпі, на різній висоті, намагаючись чітко і ясно вимовляти приголосні звуки. Працюючи над дикцією дуже велике значення має неодноразове і чітке вимова тексту пісень. Виразна дикція є засобом текстового змісту та одним із важливих засобів художньої виразності у розкритті музичного образу. Тому дикції слід приділяти велику увагу у процесі всього вокального виховання.

Під час роботи над первинними вокальними навичками у дітей виділяється ряд недоліків, на які слід звернути особливу увагу:

1. У багатьох дітей, навіть із добрим слухом, відсутня координація між голосом та слухом, що призводить до нечистого інтонування.
2. Негарний тембр.
3. Спотворення приголосних звуків.
4. Невміння правильно дихати.
5. Використання твердого звуку, що призводить до форсованого звучання. Весь цей період має на увазі довгу і кропітку

роботу. Заняття необхідно будувати так, щоб забезпечувався одночасний розвиток усіх навичок хорового співу.

Наступний період дає змогу зосередити максимум уваги учнів на художньо-виконавчих завданнях: свідоме сприйняття тексту, ясне та виразне вимовлення тексту при співі, зв'язний та протягнутий спів. Звичайно, такий поділ розвитку вокально-хорових навичок у молодших школярів є дуже умовним. Досвід свідчить, що розвиток хорових навичок відбувається одночасно. До того часу, не відбулося формування вокально-хорових навичок у дітей – важко говорити про емоційне та виразне виконання.

Виходячи з цього можна сформулювати наступну робочу гіпотезу: розвиток творчого початку дітей молодшого шкільного віку засобами музичного фольклору буде ефективним за умови: систематичного використання фольклорного матеріалу в освітньому процесі; обліку вікових та психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку; створення комфортних психолого-педагогічних умов для становлення гармонійно-розвиненої підростаючої особистості.

Отже, розвиток хорового виховання невіддільний від хорової освіти: потрібні хороші фахівці, щоби здійснювати хорове виховання. Успіхи хорового виховання стимулюють розвиток хорової освіти, оскільки зростання музичної культури народу розширить сферу діяльності музикантів, зокрема і педагогічну. Хорова освіта розглядається нами як процес і результат оволодіння учнями системою хорових знань, умінь та навичок, здобутих у результаті хорової творчості та виконавства.

Список використаних джерел та літератури

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: «Либідь», 1997. 374 с.
2. Лозова В. І., Троцько Г. В. Теоретичні основи виховання і навчання. Харків, 1997. 338 с.
3. Пидласый И. П. Педагогика. Новый курс: В 2 кн. М.: ВЛАДОС, 1999. Кн. 1. Общие основы. Процесс обучения. 576 с.
4. Казачков С. А. От урока к концерту. Изд-во Казанского университета, 1990. С. 5–14.
5. Кофман Р. І. Виховання диригента: психологічні особливості. К.: Музична Україна, 1986. 39 с.